

Ort Datum:
Örebro 23 augusti 2017

Protokoll
Mötesnr: 1
Uppdragsnr: 1043797
Uppdrag: Tillståndsansökan parti-
ell utrivning Järledammen

Myndighetssamråd Järledammen

Närvarande:

Katarina Nyberg	Länsstyrelsen, jurist
Daniel Bergdahl	Länsstyrelsen, vattenvårdshandläggare
Mia Geijer	Länsstyrelsen, kultur
Maria Hellström	Länsstyrelsen, tillstånd
Petter Noren	Norconsult, teknikansvarig
Björn Tengelin	Norconsult, uppdragsledare
Anna Burehäll	Naturvårdsverket, projektledare
Annika Kensén	Svefa, (för Naturvårdsverket)
Peder Eriksson	Länsstyrelsen, enhetschef Vatten och naturmiljö
Maria Tiricke	Naturvårdsverket, enhetschef
Malin Rosén	Länsstyrelsen, enhetschef Plan och Kultur
Jens Råberg	Samhällsbyggnad Bergslagen, miljö tillsyn
Rolf Wedding	Länsstyrelsen, förvaltning naturreservat

1 Nuläget

Norconsult hälsa alla välkomna till mötet, följt av kort presentationsrunda.

Norconsult (NOAB) presenterar det framarbetade förslaget och bakgrunden till projektet. Norconsult gick igenom samrådsunderlaget genom att visa en Power Point presentation, se bilaga 1. Man visade att pågående arbete vilar på den förstudie som Länsstyrelsen och Naturvårdsverket beställde, och som redovisades hösten 2016.

2 Allmänna synpunkter

Om inget annat anges är synpunkterna från Länsstyrelsen, övriga anges med initialer.

- Det finns tecken på att betat utsäde passerat Kvarnen. Kommunen och Länsstyrelsen föreslår en översiktlig Hg-inventering med provtagning inom Kvarnen och i ventilationen, strax utanför och i sedimenten nedströms. JR
- Man bör klargöra Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens olika roller inom processen.
- Tydliggör närmare att man nu inte avser en total utrivning, utan en partiell. Var konsekvent i ordvalet.
- Det behövs bättre kartor kring ägarförhållandena, nu figur 3 och 13.
- Tydliggör områdets och dammens ägarhistorik, att Staten ägt sedan tidigt 1900-tal, och att ägandet nu sedan 1970-talet förvaltas av Naturvårdsverket.
- Vilken status har idag Noras nya översiktsplan? (Ännu inte antagen).
- Utveckla i ansökan hur ansvaret bör komma se ut, efter utrivning, och vad som blir kvar. Ska det vara bro eller damm, ses som dämmande eller inte.
- Närmare förklara vad ”dämmande tröskel” avser. Är det en naturlig tröskel som ska byggas upp eller räcker biotopvård för att få till en tröskel.

- Den tidigare fiskväg som funnits, har enligt Länsstyrelsens Pelle Führ aldrig fungerat, vilket man kollade med fiskfälla på 1980-talet.

Efter mötet har kontakt tagits med Pelle Führ i frågan av BT: *Dåvarande fiskeriintendent [REDACTED] ritade fiskvägen, som fanns på plats ca 1976-1980. Den fungerade inte bra, vilket också försök med fiskfälla visade. Under 1960-talet sökte Vattenfall vattendom på att bygga kanaler och tunnlar för att använda all fallhöjd nedanför Norasjön, förbi existerande dammar. Det var mycket strider om detta, bland annat genom [REDACTED]. Dåvarande Vattendomenstolen avvisade ansökan omkring 1968.*

- Kring Kulturmiljö – tydliggör upplevelsevärdet. Det finns en konsultrapport på Länsstyrelsens hemsida kring riksintressen, som Forsvik gjort. Kolla närmare på Raä kring området. Läs mer i Bergslagens historia – Kronbruk. Kolla mer om Järle Stads historia. Komplettera med fornlämningar.
- Ansöka om tillstånd enligt Kulturminneslagen för utrivning av dammen. Även markarbeten kan kräva tillstånd.

Sidan 23 ”övrig kultur lämning” i samrådsdokumentet har uppdaterad, vad avser felaktig skrivning. Området är en fornlämning.

Punkt 6.3.2 Natura 2000 i samrådsdokumentet behöver uppdateras då det finns en ny bevarandeplan från 2017.

3 Synpunkter på kommande MKB och Ansökan:

- Tydlighet med tidigare planer. Bakgrundsbeskrivning med ärendehistorik, att staten äger ett kraftverk utan tillstånd och beskriv hur man har vägt olika intressen mot varandra när man har tittat på hur man valt att gå vidare. Beskriv varför åtgärder behöver vidtas.
- Man bör i kommande MKB utveckla bakgrunden med en redogörelse kring de tidigare planerna från omkring 2010 om att söka tillstånd för Kraftverket, och redogöra för varför man inte fullföljde då.
- Beskriv varför det inte är ett alternativ att söka tillstånd till ett minikraftverk i ett Natura2000-område, samt också varför 0-alternativet, att inte vidta någon åtgärd, inte heller är ett alternativ.
- Tydlig alternativutredning, förslag och motiv, gärna i tabellform för enkel jämförelse. Ta också med total utrivning som ett alternativ för att visa att det egentligen är bäst för miljön.
- Länsstyrelsen bedömer att det är påtaglig skada på kulturmiljön, men att Riksintresse för naturvård går före. Även om åtgärderna innebär påtaglig skada på kulturmiljön, trots kompensationsåtgärder, kan åtgärderna tillåtas vid en avvägning mellan riksintressena enligt 3:10, och naturintresset kan ges företräde om NV kan visa att man gjort så mycket man kan för att ta hänsyn till kulturmiljöintresset. Det kommer slutligen vara domstolen som avgör frågan, men inställningen från Länsstyrelsens sida i den delen är att åtgärderna

kan vidtas trots att de innebär påtaglig skada på kulturmiljön. Naturvårdsverkets yrkande ska framgå i ansökan.

- När det gäller bevarande av kulturmiljön så är det upplevelsevärde plus att undvika ingrepp i kvarn och fornlämningar som är högst prioriterat.
- Kompensationsåtgärder, mest i form av informationsmaterial. Förslag bör finnas med redan i ansökan.
- Markåtkomst och avtal klaras först, rörande väg och upplag, tvångsrätt söks vid behov.
- Upplevelsevärde viktigt, endast fornlämningar skyddade mot skada.
- Det finns en pågående byggnadsminnesprocess, som pågår hos RAÄ. Beslut har inte fattats ännu.
- Sök dispens för intrång i Naturreseptatet, och tillstånd för intrång i Natura 2000. Dessa tillstånd kan sökas i tillståndsprocessen.
- Mer beskrivning kring hur ån mår idag, musslor, öring, fragmentering
- Mer beskrivning om varför Naturvårdsverket vill skapa ”god ekologisk status/gynnsam bevarandestatus” just här. Tydliggöra att dessa åtgärder behövs för att gynnsam bevarandestatus och MKN ska kunna uppnås. Att åtgärderna som planeras är BAT. Det finns inventeringar gjorda i Järleån idag.
- Uppdatera kring det nya som står om N2k www.lansstyrelsen.se/Orebro/bevarandeplaner
- Relatera varje åtgärd mot om man då når MKN för respektive kvalitetsfaktor. Gör en MKN-tabell för resp. kvalitetsfaktor.
- Tydligt beskriva upplevelser och vetenskapliga värden.
- Belysa begränsad framkomlighet under anläggningsfasen. Kolla vilka fastigheter som berörs under byggtiden.
- Friluftsaspekterna bör finnas med.

4 **Kring Teknisk Beskrivning:**

- Avbördningsförmågan efter åtgärder? Utredda och beskriva när det dämmer tex vid höga flöden, MLQ? Finns dämmande funktion kvar?
- Använd RH2000 som höjdsystem
- Redogör för skicket på befintlig damm, samt åtgärdskrav i alternativutredningen.
- Eventuellt rådgöra med byggnadsvårdskonsulent.
- Utred vad som händer med bron. Tydliga utredningar med en jämförelse av för- och nackdelar, olika förslag på hur ingrepp i befintliga konstruktioner kan ske med bibehållande av upplevelsevärdena av kulturmiljön. Tex bropelare och stenskoningar.
- Biotopvård, klargör bättre behovet för avsänkta områden, och upp- och nedströms
- Kolla behovet av geoteknisk undersökning för rasrisk vid nedsänkning.
- Öppna luckorna tämligen snart, för att minska eventuella negativa effekter kring ombyggnation, och så att förhållandena snabbare när ett nytt jämviktsläge.

- Behovet av fångdamm är litet.
- Undersöka vad som händer med öring och musslor vid avsänkning. Eventuellt sänka av redan tidigare för att påbörja naturens återskapande och få en bild över hur det ser ut.
- Utför arbetena vid lågflöden. Troligtvis aug-sept.
- Gör en genomförandebeskrivning.

5 **Förslag till Kompensationsåtgärder:**

Beskriva vilka kompensationsåtgärder som kommer vidtas m.a.p. kulturmiljön t.ex.

- Att säkerställa vattenflödet under stenvalvsbron är en förutsättning för att Lst ska kunna tillstyrka ansökan.
- Informationsmaterial t.ex. skyltar/utställning
- Kvarnens långsiktiga bevarande
- Vård av fornlämningar

Med dessa grunder rörande kulturmiljön kommer Länsstyrelsen bedöma projektet som Betydande Miljöpåverkan. (ett förhandsbesked)

6 **Samrådskrets**

Byt namn på BMB, Örebro Läns Hembygdsförening, kraftverksägarna uppströms och nedströms (██████████), Arbogaåns VVF, Sveriges Industriminnesförening, Närkes Ornitologiska, Vägsamfällighetsföreningen (som omfattar bron), Örebro Länsmuseum. Samt se sidan 12 i Bilaga 1.

Formen för kommande samrådsmöte diskuterades. Ett förslag kom upp att ev. samråda enskilt med sakägare.

7 **Villkorsförslag**

- Minimera grumling
- Jobba vid lågflöden
- Ett kontrollprogram upprättas, och miljöhänsyn för olja/drivmedel
- Föreslå provotid och oförutsedd skada
- Informera berörda om och när arbetena utförs
- Relatera till vandringsleder och kanotled

8 **Övrigt**

Beslut om ingrepp i fornlämning tas efter miljödom.

Man kan jämföra befintliga, och målen, kring naturvärdena i berört område idag, med Lillsjöbäcken, som mynnar nedströms Järle.

Maria Hellström är samhållande kontaktperson på Länsstyrelsen.

9 Efterkommande synpunkter

Från Samhällsbyggnadsförvaltningen Bergslagen, Isabella Lohse, kom följande synpunkter den 19 september:

"Utredningen berör bara flyktigt att det skulle vara för stort ingrepp att återskapa en fisktrappa och avfärdar därför det alternativet direkt. Ingen utredning alls är gjord över ett sånt alternativ. Det framgår att det främst är livsbetingelserna för öringen och flodpärlmusslan som inte är så bra, öringen pga vandringshinder, men på vilket vis flodpärlmusslan är missgynnad framgår inte.

Det borde framgå av handlingarna hur länge dammen funnits på plats. Utgör den då inte en förutsättning för den naturliga livsmiljön?

Kulturmiljön är mycket kortfattat beskriven och inte komplett. Enkelt uttryckt säger man att ingreppen i kulturmiljön är få, och att alternativa lösningar med förslag till fiskvägar skulle innebära mer eller mindre stora ingrepp i miljön. Min synpunkt är att man inte har bedömt läsbarheten av kulturmiljön, dvs hur förståelsen förändras när byggnaden förlorar sitt sammanhang med dammen? Jag anser att en separat kulturmiljöbedömning också borde finnas som underlag."

Björn Tengelin